

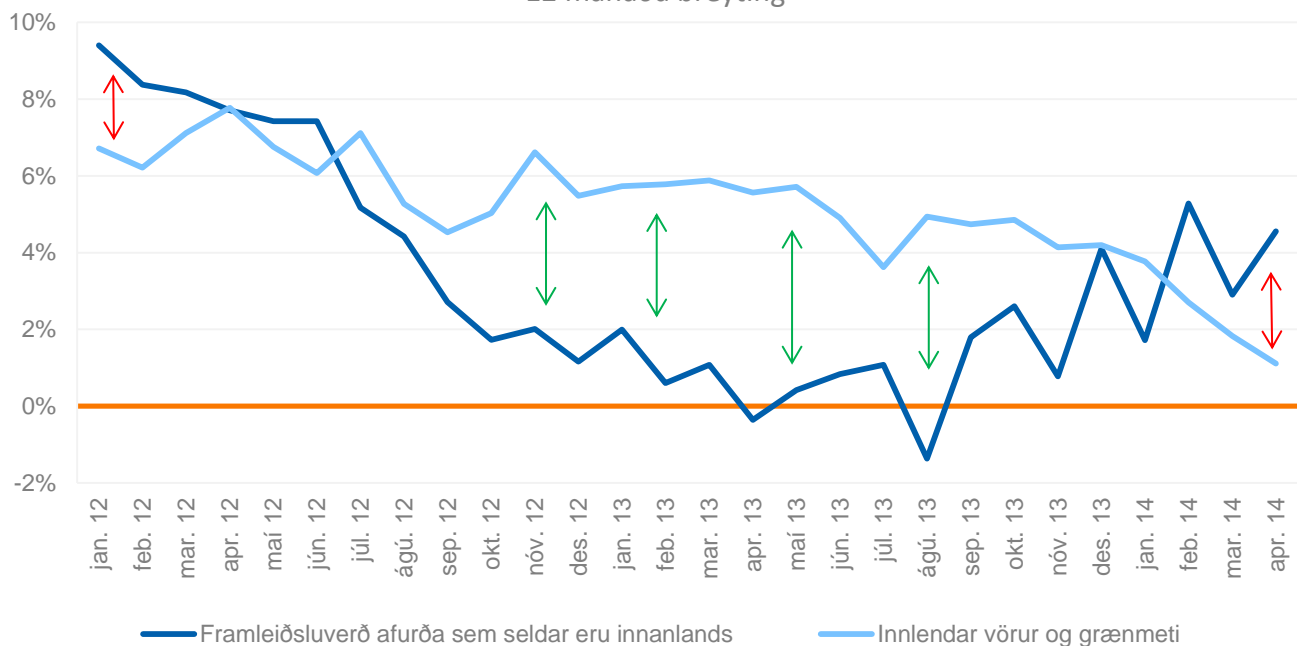
4. júní 2014

Framleiðsluverðbólga eða neysluverðbólga?

Við undirritun kjarasamninga í desember síðastliðnum mátti greina ákveðna samstöðu í þjóðfélaginu um að halda verðbólgu í skefjum og stuðla að stöðugu verðlagi. Fólu samningarnir í sér hóflegar launahækkningar er áttu að samrýmast verðbólgu markmiði Seðlabanka Íslands. Þá lagði hið opinbera sitt af mörkum með afturköllun eða lækkun gjaldskrárhækkana. Frá áramótum hefur náðst töluverður árangur við að beisla verðbólguna og hefur ársverðbólgan legið undir verðbólgu markmiði Seðlabankans (2,5%) fjóra mánuði í röð, sem verður að teljast til tíðinda í ljósi sögunnar.

Í kjölfar undirritunar kjarasamninganna sátu fyrirtæki undir nokkurri gagnrýni fyrir fyrirhugaðar hækkningar sem leiddi til þess að mörg þeirra sátu á sér og drógu þær til baka, en þá hafði söluverð hækkað stöðugt umfram framleiðsluverð um rúmlega eins árs skeið. Síðan þá hefur ýmislegt breyst og þurfa framleiðendur nú að horfast í augu við meiri hækkun á framleiðsluverði en á söluverði. Þannig hefur framleiðsluverð afurða sem seldar eru innanlands hækkað um 1,8% á fyrstu fjórum mánuðum ársins samanborið við 1% lækkun söluverðs. Enn sem komið er virðast framleiðendur ekki hafa velt þessari hækkun framleiðsluverðs yfir á neytendur heldur tekið skellinn á sig í auknum mæli. Getur þetta leitt til framlegðartaps hjá framleiðendum.

Framleiðsluverð og innlent verðlag
- 12 mánaða breyting

Heimild: Hagstofa Íslands

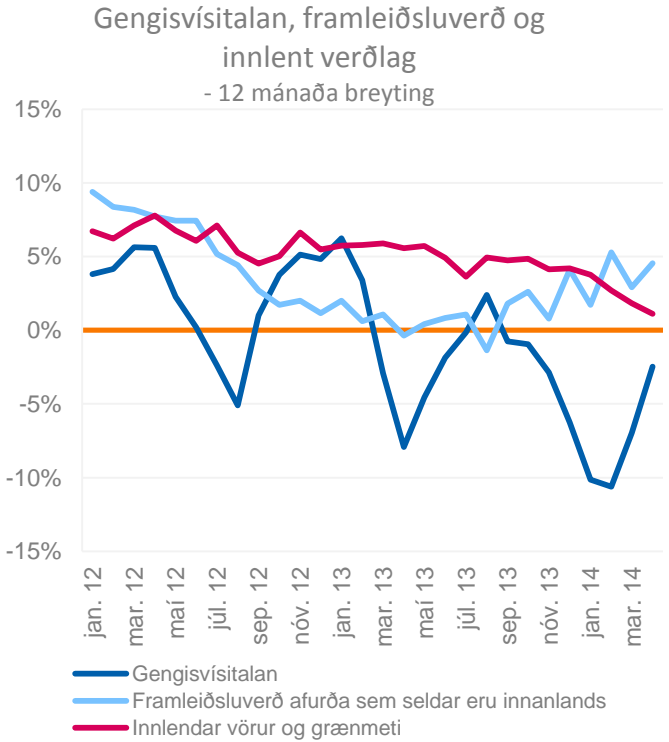
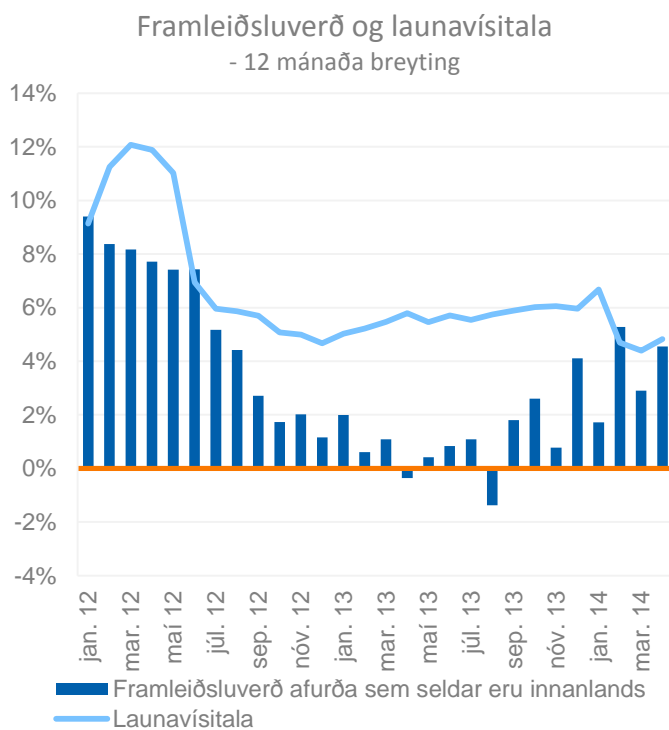
Út frá myndinni hér að ofan má gera því í skóna að allt árið 2013 hafi verið vænlegt fyrir framleiðendur þar sem þeir héldu verðhækkunum á framleiðslu sinni nánast óbreyttri þrátt fyrir að hægt hafi verulega á hækkun framleiðsluverðs. Það er þó alls kostar óvíst að framleiðendur hafi makið krókinn á kostnað neytenda í ljósi þess að margir þeirra hafa eflaust þurft að sækja til baka framlegðartap frá fyrri árum. Aftur á móti er ekki skotið loku fyrir þann möguleika að einhverjir hafa einfaldlega verið að búa í haginn þ.e. að framleiðendur hafi búist bæði við „haustveikingu“ krónunnar og óhóflegum kjarasamningum og því einfaldlega viljað hafa borð fyrir báru. Hvorugur þessara þátta olli þó neinum búsisfjum. Hvernig framleiðendur hafa nýtt tækifærið er skapaðist árið 2013 hefur eflaust mikið að segja um hversu vel þeir eru í stakk búnir til að takast á við hækkun framleiðsluverðs án þess að velja hækkununum út í verðlagið.

Valda innlendir þættir hækkun framleiðsluverðs...

Þeir þættir sem liggja beinast við sem mögulegir orsakavaldar fyrir hækkun framleiðsluverðs eru launapróun og gengi krónunnar.

Líkt og sést á myndinni hér að neðan virðast breytingar á launavísitölunni ekki geta útskýrt hækkunir framleiðsluverðs að undanfögnu. Á sama tíma og dregið hefur úr hækkunum launa hefur hækkun framleiðsluverð ekki látið undan síga. Þessu er öfugt farið fyrir árið 2013 en þá hækkaði launavísitalan á meðan framleiðsluverð gaf nokkuð eftir. Þannig virðist sem dregið hafi úr áhrifum launaþróunar en hún var mun stærri áhrifaþáttur árin 2011 og 2012.

Þá er ekki að finna haldbæra skýringu í gengi krónunnar. Hefur gengisvísitalan lækkað um 1,7% frá ársbyrjun en framleiðsluverð, líkt og áður sagði, hækkað um 1,8% á sama tíma. Styrking krónunnar ætti að öðru óbreyttu að stuðla að lægra framleiðsluverði enda stór hluti af þeim hráefnum sem notuð eru til framleiðslu hér á landi innflutt. Söluverð innlendra vara og grænmetis endurspeglast aftur á móti vel í styrkingu krónunnar.

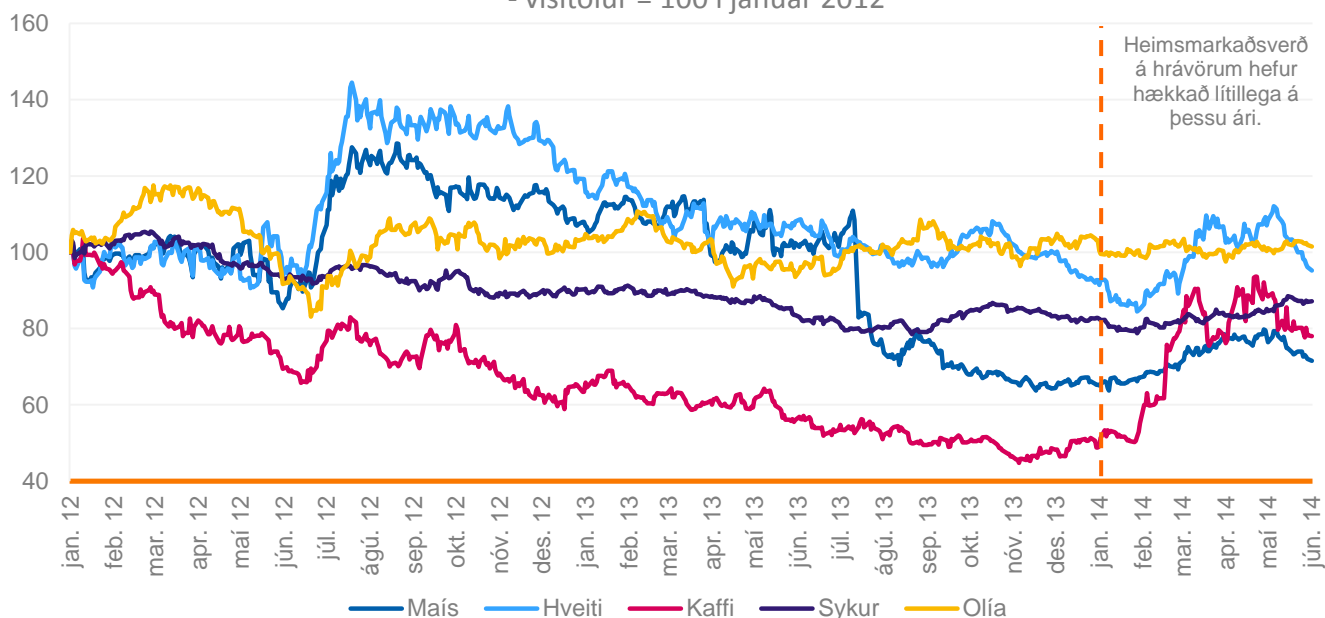

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

... eða þarf að leita út fyrir landsteinana?

Verðhækkunir á heimsmarkaðsverði hrávara geta spilað veigamikild hlutverk í þróun framleiðsluverðs en hrávörur líkt og maís, hveiti og sykur eru mikilvæg hráefni í framleiðslu fjölmargra matvörutegunda. Þannig má ætla að verð á brauði hækki þegar heimsmarkaðsverð á hveiti hækkar og öfugt. Þá er maís og annað korn mikið notað í dýrafóður og hefur þannig áhrif á framleiðsluverð kjötafurða. Líkt og sést á myndinni hér að neðan hefur heimsmarkaðsverð á nokkrum algengum hrávörum hækkað lítillega það sem af er ári, kaffi einna mest. Verð á maís, sykri og olíu hefur haldist nokkuð stöðugt og er verðhækkun hveitis nærri gengin til baka. Ekki er útilokað að þessar hrávöruverðshækkunir skýri að einhverju leyti hærra framleiðsluverð en við teljum þó að áhrif þeirra séu hverfandi, einkum í ljósi styrkingar krónunnar sem vegur hér upp á móti.

Verð algengra hrávara - vísitölur = 100 í janúar 2012

Hvernig framleiðsluverð mun þróast á næstu misserum er undir mörgu komið. Erlendir greiningaraðilar gera ráð fyrir að flestar hrávörur muni lækka í verði á komandi mánuðum að undanskildu hveiti, kaffi og maís. Hins vegar er nokkur titringur á vinnumarkaði um þessar mundir sem veldur óvissu um launapróun en stórir hópar hafa samið um annað og meira en kjarasamningarnir kváðu á um. Samkvæmt ofangreindri greiningu eru þó fleiri áhrifaþættir að verki sem eykur enn á óvissuna um þróun framleiðsluverðs.

Bráðabirgðaspá Greiningardeildar gerir ráð fyrir að ársverðbólgan haldist undir verðból gumarkmiði Seðlabankans á komandi mánuðum. Haldi framleiðsluverð hins vegar áfram að hækka getur svo farið að framleiðendur taki til þess ráðs að velja hækkunum í síauknu mæli út í verðlagið enda neytendur betur í stakk búnir en áður að taka á sig frekari verðhækkanir. Þó má ekki gleyma að sökum þeirra aðstæðna er sköpuðust á síðasta ári gætu framleiðendur haft aukið svigrúm til þess að taka á sig kostnaðarhækkanir og því óvíst að hækkanirnar rati út í verðlagið. Engu að síður getur hækkun framleiðsluverðs umfram söliverð ekki haldið áfram langtímum saman án þess að aðlögun eigi sér stað, þ.e. annað hvort hækkar söliverð með tilheyrandi verðbólgu eða framleiðsluverð lækkar. Áhugavert verður að sjá hvor verðbólgan mun hafa yfirhöndina.

Greiningardeild Arion banka

Anna Hrefna Ingimundardóttir
anna.ingimundardottir@arionbanki.is

Erna Björg Sverrisdóttir
erna.sverrisdottir@arionbanki.is

Elvar Ingi Möller
elvar.moller@arionbanki.is

Hrafn Steinarsson
hrafn.steinarsson@arionbanki.is

Hafsteinn Hauksson
hafsteinn.hauksson@arionbanki.is

Stefán Broddi Guðjónsson
stefan.gudjonsson@arionbanki.is

Forstöðumaður

Regína Bjarnadóttir
regina.bjarnadottir@arionbanki.is
444-6969

[Hér má finna fyrirvara](#)